

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Vildsvinsförvaltning i samverkan - nationellt

Slutrapport från projektet

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Svenska Jägareförbundet

Länsstyrelserna

VILDSVINSFÖRVALTNING I SAMVERKAN - NATIONELLT

Titel: Vildsvinsförvaltning i samverkan - nationellt

Författare: Länsstyrelsen Kronoberg, projektet Vildsvinsförvaltning i samverkan – nationellt, Landsbygdsprogrammet

Diarienummer: 4202-2025-1

Utgivningsår: 2025

Omslagsbild: Mostphotos

Förord

Den här rapporten tänker vi oss ska läsas av oss i vildsvinskedjan runt om i landet, till exempel:

- Regeringen
- Svenska jägareförbundet
- LRF
- Samarbetsparterna i vildsvinspaketet: Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA och Naturvårdsverket
- Hushållningssällskapet
- Länsstyrelser

Nyttan med slutrapporten är att vi sammanställt erfarenheter som kommit fram eller snappats upp och som kan vara till nytta i fortsatta insatser inom ramen för vildsvinsförvaltningen. Vi berättar vad vi gjort, hur vi tänkt och hur långt vi kom i insatsen Vildsvinsförvaltning i samverkan – nationellt.

Varsågud du som är intressent i vildsvinskedjan! Ta stafettpinnen och arbeta vidare med dessa frågor. Lycka till med nya insatser som bidrar till att mer vildsvinskött finns på våra tallrikar, en vildsvinsstam i balans och att företagande kopplat till vildsvin som resurs utvecklas.

Projektmedarbetare Länsstyrelsen Kronoberg
Ulf Larsson, huvudprojektledare

Anna Gilius, projektledare

Aida Ramic, projektledare

Styrgrupp

Maria Unell, ordförande, Länsstyrelsen Kronoberg

Anders Nilsson, SJF

Anders Wetterin, LRF

Henrick Blank, Länsstyrelsen i Jönköping

Innehåll

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	6
Affärsmöjligheter i förädlingskedjan	6
Utbildning av jägare.....	6
Lagra och tillgängliggöra fakta för vässad vildsvinskedja	7
Främja skriftliga avtal mellan markägare och jägare	7
Vägledning för lokal samverkan om vildsvinsförvaltning	8
Kommunikation och omvärldsbevakning	8
BAKGRUND	9
AKTIVITETER – GENOMFÖRANDE OCH RESULTAT	10
Affärsmöjligheter i förädlingskedjan från skog till bord.....	11
Koppling till den röda tråden	11
Genomförandet	11
Resultat	13
Projektledarens kommentar	14
Utbildning av jägare för småskalig försäljning av vildsvin.....	18
Koppling till den röda tråden	18
Bakgrund	18
Genomförande.....	18
Resultat	19
Projektledarens kommentar	19
Lagra och tillgängliggöra fakta för vässad vildsvinskedja.....	20
Koppling till den röda tråden	20
Genomförandet	20
Resultat	21
Projektledarens kommentar	22
Främja skriftliga avtal mellan jägare och markägare	24
Koppling till den röda tråden	24
Genomförandet	24
Resultat	24
Projektledarens kommentar	25

Vägledning för lokal samverkan om vildsvinsförvaltning.....	26
Koppling till den röda tråden	26
Genomförande.....	26
Resultat	26
Projektledarens kommentar	27
Kommunikation och omvärldsbevakning	28
Nationella förvaltningsplanen för vildsvin styr	28
Vildsvinsförvaltningen påverkar tre miljö kvalitetsmål	30
Målen i den nationella livsmedelsstrategin	30
Om regeländringarna i vildsvinskedjan	36
Ammunition.....	37
Tester av trikiner och cesium-137.....	37
Slaktavfall som resurs	38

Sammanfattning

Insatsen som den beskrevs i ansökan har i stort sett kunnat genomföras enligt den ursprungliga planen. Tiden har dock varit kritisk på flera sätt. Ansökan tog lång tid att få beviljad, ansökan beviljades i november 2023. Regeringens och Livsmedelsverkets planerade regeländringar inom vildsvinsförvaltningen, som vår insats var beroende av, sköts framåt under projektperioden och trädde i kraft först den 4 november 2024.

Det senarelagda ikraftträdandet av föreskrifterna fick troligen betydelse för benägenheten bland företagare i vildsvinskedjan att ägna sig åt affärsutveckling och lamslog insatsen att främja vildsvinsjägarnas utbildning enligt det nya regelverket.

Projektets hållningssätt var att ändå försöka genomföra planerade aktiviteter. I den mån regeländringarna behövde inväntas så arbetade projektet med förberedelser eller med att hitta infallsvinklar som innebar att vi kunde gå runt problemet med att det tog så lång tid med att få regeländringarna slutligt utformade och beslutade.

Affärsmöjligheter i förädlingskedjan

Aktiviteten har genomförts enligt planeringen. Sweco upphandlades som konsult för genomförandet och fokus har legat på att tillsammans med ett antal vilthanteringsanläggningar ta fram generell vägledning för hur dessa affärsverksamheter kan utvecklas.

De deltagande vilthanteringsanläggningarna har fått tillgång till både generell och specifik vägledning för affärsutveckling. Alla vilthanteringsanläggningar och andra företag i vildsvinskedjan kan ta del av resultatet via handboken [Svinsmart företagehandbok – Öka lönsamheten i din vilthantering](#).

Affärsutvecklarna från Sweco har tagit fram affärsutvecklingsplaner för tre vilthanteringsanläggningar. Erfarenheterna från aktiviteterna inspirerade till två nya projektansökningar där erfarenheterna från denna aktivitet läggs till grund för nya insatser och projektansökningar: Smaka på det vilda med AFRY Infrastructure AB som sökande och Svensk kostcirkel med Sweco Sverige AB som sökande.

Utbildning av jägare

Aktiviteten har genomförts enligt plan från projektets sida och kunde till slut påbörjas i den operativa del där jägare erbjöds utbildningsplatser. På grund av starka beroenden till regeringens och Livsmedelsverkets process med det nya regelverket som ger möjligheter för jägare att sälja vildsvin direkt till konsument och detaljhandelsanläggningar kunde den första utbildningen med upphandlade utbildningsplatser genomföras först i november 2024.

Projektet upphandlade 1960 utbildningsplatser av tre utbildningsanordnare under våren 2024 men på grund av det nya regelverkets framskjutna ikraftträdande och att endast en av de upphandlade utbildarna godkändes av Livsmedelsverket genomfördes endast en mindre del av de upphandlade utbildningsplatserna.

Utbildaren Viltkonsult Jonas Malmsten AB erbjöd utbildningsplatser för den särskilda vildsvinsutbildning som föreskrivs i LIVSFS 2024:06 direkt när föreskrifterna trädde i kraft. Projektet finansierade genom sin upphandling 228 utbildningsplatser initialt och bidrog till att åtminstone en utbildare drev vildsvinsjägerutbildningarna vidare i egen regi.

Lagra och tillgängliggöra fakta för vässad vildsvinskedja

En samlad plats och plattform för fakta om vildsvin och vildsvinskedjan skulle bidra till förbättrad kunskap hos intressenter, inspirera till relevanta åtgärder och tillhandahålla verktyg för vildsvinsförvaltning.

Resultat: Resultatet blev en webbaserad plattform där intressenter i vildsvinskedjan enkelt kan hitta grundläggande och mer specifik information om vildsvin, [Vildsvinsportalen.se](https://vildsvinsportalen.se). **Webbplatsen** lanserades i januari 2025 **och** fortsätter efter projektiden att förvaltas av Länsstyrelsen Jönköping. **Vildsvinsportalen** har förutsättningar att utvecklas till ett nav för vildsvinsinformation i framtiden. Planer finns för vidareutveckling av webbplatsen, bland annat för statistik om skador orsakade av vildsvin.

Främja skriftliga avtal mellan markägare och jägare

I insatsen utgick vi från att frånvaron av skriftliga avtal – och i viss mån frånvaron av relevant avtalsinnehåll – skulle kunna utgöra ett hinder för jakt och därmed en optimal vildsvinsförvaltning överhuvudtaget. Frågan bedömdes av våra samarbetsparter som intressant och har ägnats uppmärksamhet både från Svenska Jägareförbundet och LRF.

Båda dessa organisationer tillhandahåller mallar för jakträttsupplåtelse. Vi antog inför den här aktiviteten att en ökad mängd skriftliga upplåtelse med ett åtminstone ibland utvecklat avtalsinnehåll skulle kunna bidra till ökad jakt, tydligare ansvarsförhållanden och en i övrigt utvecklad vildsvinsförvaltning.

Vi bestämde oss för att påbörja aktiviteten genom att genomföra djupintervjuer för att på så sätt få en klarare bild av nuläget och av hur en eventuell förändring skulle kunna se ut.

Vi konstaterade att jakträttsavtal är en fråga som engagerar och är känslig bland intressenter på grund av målkonflikter mellan dessa. Insatsen ledde inte fram till nya avtal eller några förändringar av befintliga standardavtal för jakträttsavtal. Vi kom en bit på vägen och konstaterade att det i befintliga avtalsmallar, som tillhandahålls av LRF och Svenska

Jägareförbundet, finns möjligheter att lägga till innehåll som utvecklar avtalet och till exempel stimulerar avskjutning.

Förslag om modifieringar eller tillägg till de befintliga mallarna har lyfts av deltagarna i fokusgrupperna och har delats med Svenska Jägareförbundet och LRF. Exempel på ett utvecklat avtalsvillkor skulle kunna vara att en arrendator får sänka kostnader för ett arrende om en viss mängd vildsvin fälls.

Vägledning för lokal samverkan om vildsvinsförvaltning

För att en god vildsvinsförvaltning ska realiseras på lokal nivå behövs samverkan mellan jägare, markägare och vilthanteringsanläggningar. Lokal samverkan kan bidra till ökad tillgång till fällda vildsvin, minskade skador orsakade av vildsvin, ökad kunskap och kontakter, ökad förståelse för de lokala aktörernas behov, krav och mål. Det är genom lokal samverkan som målen och intentionerna i den nationella och de länsvisa förvaltningsplanerna för vildsvin realiseras.

Projektet finansierade fyra aktiviteter som samlade de viktiga intressenterna lokalt för aktiviteter där kompetensutveckling och praktik kombinerades under former som främjade god samverkan. Aktiviteterna bidrog enligt vår bedömning till att ökad samverkan initierades och aktiviteterna kan stå som förbilder för flera liknande insatser i framtiden.

Kommunikation och omvärldsbevakning

Insatsens kommunikation och omvärldsbevakning har främst varit kopplad till aktiviteterna genom upphandlingar och inbjudningar. Vid ett tillfälle, Vildsvinsdagen den 18 september i Växjö kommunicerade vi insatsen nationellt och summerade de resultat vi såg hade uppnåtts så långt. Insatsen har även presenterats internt och externt i relevanta nätverk.

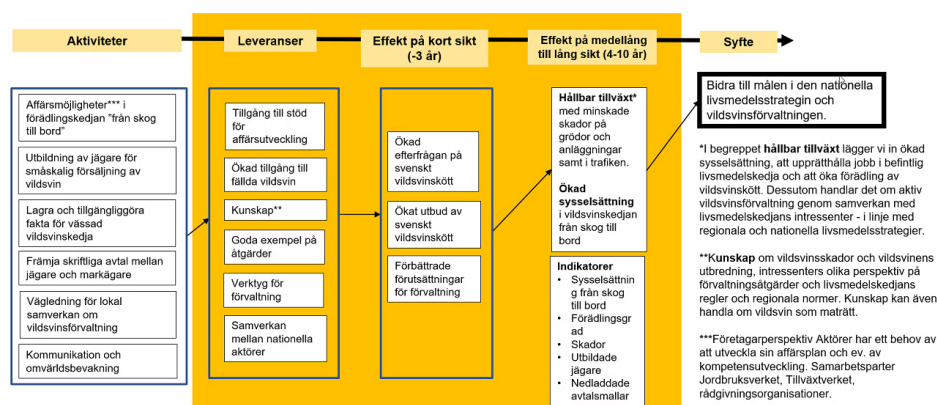
Efter hand som vi har sett behov har vi tagit fram information som stöd för våra aktiviteter, vi har bland annat fördjupat oss i vildsvinsförvaltningens koppling till miljömål, frågan om ammunition och möjligheten att tillverka biogas av slaktavfall.

Vi tog fram Svinsmart företagshandbok – öka lönsamheten i din vilthantering som en slutrapport och dokumentation av erfarenheterna från vår affärsutvecklingsaktivitet. Tack vare handboken kommer resultat från insatsen att delas med landets samtliga vilthanteringsanläggningar och leva vidare efter att insatsen avslutats. Handboken kommer att kommuniceras inom ramen för regeringens kommunikationsuppdrag som är kopplat till vildsvinspaketet under 2025.

Bakgrund

Bilden nedan visar den röda tråden eller projektlogiken som togs fram inför ansökan till landsbygdsprogrammet. Vi har ofta återvänt till den när vi behövt styrning i vårt genomförande av projektet. Vi har även lyft fram den röda tråden i projektet när vi kommunicerat vårt arbete, internt och externt.

Röd tråd för insatsen Vildsvinsförvaltning i samverkan - nationellt

Figur 1 Den röda tråden åskådliggör aktiviteterna och leveranserna i projektet samt hur dessa ska skapa effekter som i sin tur bidrar till syftet med insatsen i sin helhet.

Vi har haft möjlighet att i viss mån bedöma om det är troligt att de effekter vi skissat på kan nås men en regelrätt uppföljning kräver mer omfattande insatser än vad projektet har haft möjlighet att leverera och bör ligga längre fram i tiden än under den tid som projektet är verksamt.

Parallellt med insatserna i regeringens vildsvinspaket har vi förstärkt eller genomfört insatser som annars skulle ha fallit mellan stolar och inte blivit av.

Bilden visar den röda tråden eller projektlogiken som togs fram inför ansökan till landsbygdsprogrammet. Vi har ofta återvänt till den när vi behövt styrning i vårt genomförande av projektet. Vi har även lyft fram den röda tråden i projektet när vi kommunicerat vårt arbete, internt och externt.

Aktiviteter – genomförande och resultat

Här beskriver vi aktiviteternas koppling till den röda tråden (projektlogiken), genomförandet, resultatet och kompletterar med projektledarnas kommentarer.

Affärsmöjligheter i förädlingskedjan från skog till bord

Koppling till den röda tråden

Syftet har varit att bidra till målen i vildsvinsförvaltningen och livsmedelsstrategin nationellt, regionalt och lokalt. Uppdraget skulle bidra till affärsutveckling i vildsvinskedjan genom rådgivning och seminarier utifrån företagarnas behov och nytta. I den aktiviteten har projektet genomfört åtgärder som uppfyller samtliga leveranser och som sannolikt bidrar till insatsens effekter på kort och lång sikt.

Effekten att på medellång till lång sikt (4–10 år) minska skadorna på grödor i lantbruket, i trafiken samt på andra grönytor som parker och trädgårdar har projektet bidragit till genom åtgärder som kan öka tillgången till fällda vildsvin, kompetensutveckling av jägare och företagare, förmedling av goda exempel på åtgärder och genom att vi pläderade för och initierade olika typer av samverkan.

Om den vägledning som sammanfattats i Svinsmart företagarehandbok fortsätter att spridas och tillämpas av vilthanteringsanläggningar ser vi det som högst troligt att såväl sysselsättning som tillväxten bland företagen i vildsvinskedjan har förutsättningar att utvecklas nationellt. Projektet tydliggjorde att en viktig förutsättning för att detta skulle kunna bli möjligt är att offentliga kök köper in mer vildsvinskött, gärna närproducerat, till måltider i skolan och äldreomsorgen.

Genomförandet

Projektet har levererat exempel på produktutveckling som vilthanteringsanläggningar kan bedriva och hur vilthanteringsanläggningar kan utbilda konsumenter till förmån för att konsumenterna i högre grad ska välja vildsvinskött både till vardag och fest på matbordet.

Inom aktiviteten bidrog vi med stöd för affärsutveckling genom seminarier och uppföljande träffar. Vi har rekryterat deltagare från vilthanteringsanläggningar och andra aktörer i viltkedjan till workshops i vildsvinstäta områden i Sverige där erfarenhetsutbyte och affärsutveckling har stått i fokus.

En viktig del i projektet har varit att initiera och moderera samverkan mellan aktörer i vildsvinskedjan till exempel jägare, markägare, företagare. Det gjorde vi genom att anordna träffar mellan dessa aktörer och genom att delge lyckade exempel på samverkan vid dessa träffar.

Totalt har fem seminarier/workshops i form av föreläsningar kombinerade med workshopmetodik genomförts:

- Två av dessa har haft fokus på samverkan mellan jägare och vilthanteringsanläggningar.
- Ett av dessa har haft fokus på upphandling av viltkött där dialoger mellan kommuner och vilthanteringar har genomförts för att hitta sätt att öka inköpen av lokalt viltkött till de offentliga köken lokalt och regionalt.
- Ett av dessa hölls i samband med Växjö kommuns event MAT 2024 där vi anordnade en nationell vildsvinsdag med bland annat regionala projekt som deltagare. Vi anordnade träff med länsstyrelsernas vilthandläggare, projektdeltagare eller andra som arbetar med vildsvinsförvaltning eller regionala vildsvinsprojekt för samverkan.
- I ett av dessa var inriktningen när, var och hur aktiviteter kan arrangeras i samverkan mellan jägare, kommuner, Svenska Jägareförbundet samt vilthanteringsanläggningar för att öka kunskapen om viltkött och öka volymerna till offentliga kök.

I samtliga workshops har vi gjort idealbildsövningar där deltagarna fått ta fram gemensamma målbilder. Därefter har en handlingsplan tagits fram för var och en av de deltagande vilthanteringsanläggningarna med förslag på aktiviteter för att nå målbilden från nuläget. Fördjupningar har gjorts med tre VHA; Bonnarps hjortgård i Skåne, Hygns vilt och Långeruds hjortgård i Värmland. Efter studiebesök och intervjuer har affärsutvecklingsplaner tagits fram. Erfarenheterna från detta arbete sammanställdes i en handbok för företag i viltkedjan för att utveckla affärerna: Svinsmart företagshandbok – Öka lönsamheten i din vilthantering.

För att säkerställa överlämningen från projektet till de deltagande vilthanteringsanläggningarna och i viss mån även andra aktörer för fortsatt verksamhet med affärsutveckling genomförde projektet två workshops i början av 2025. Det gjorde vi för att dels presentera den färdiga handboken för de vilthanteringsanläggningar som varit delaktiga i framtagandet. Vi genomförde en sådan träff i Skåne och en i Värmland. I Värmland, närmare bestämt Kristinehamn, bjöd vi in den kommunala näringslivsorganisationen och etablerade en första kontakt som kan leda vidare till fortsatt stöd för vilthanteringsanläggningarnas affärsutveckling. Detta lyckades i Värmland men tyvärr inte i Skåne.

Mer om genomförandet finns presenterat i detalj i Swecos rapport. ¹

Regionen och Länsstyrelsen Jönköping anordnade i februari 2025 en konferens på Elmia för yrkespersoner om Den hållbara maten där vi deltog som utställare för att visa att lokalt vilt är både hållbart miljömässigt, klimatsmart som god beredskap.² Reflektionerna var blandade från

---

¹ Swecos Projektrapport Affärsutveckling i vildsvinskedjan 2024.

² [Konferens - den hållbara maten-Utveckling i Jönköpings län](#)

besökarna, en del hade inte ätit vildsvin ännu, en del ville prata om skadorna de orsakar. Många har på något sätt kommit i kontakt med vildsvin eller sett spåren av dem eller vill skydda sina ägor från dem.

Resultat

Vi har sett möjligheter att lösa flera av utmaningarna i viltkedjan, mycket genom att skapa dialog mellan aktörerna, hitta en gemensam idealbild att samverka om, att jobba mot samma mål. En framgångsfaktor för att vässa vildsvinskedjan är att öka intressenternas förståelse för varandras behov och krav. Det har vi sett att det går att åstadkomma när vi har samlat dessa.

Då genomförandetiden varit kort, så har det varit svårt att mäta något resultat.

Vi upphandlade en konsult för att genomföra aktiviteterna på den korta tid vi hade på oss efter att ansökan beviljats. De tre huvudleveranserna för den upphandlade konsulten Swecos uppdrag var:

1. Genomföra fyra seminarier/workshops i olika delar av landet med vilthanteringsanläggningar.

Fyra workshops på fyra olika vilthanteringsanläggningar i Värmland och Skåne genomfördes under 2024, samt ett seminarium på Vildsvinsdagen i Växjö i samband med MAT-veckan i september. Utöver det hade vi två workshops i början av 2025 för att gå igenom handboken och överlämna till lokal affärsutvecklare.

2. Sammanställa goda exempel på utveckling av affärer och förädling av vildsvinskött

Tre individuella affärsutvecklingsplaner togs fram; två i Värmland och en i Skåne. Företagarhandboken Svinsmart företagshandbok – Öka lönsamheten i din vilthantering är framtagen för vilthanteringsanläggningar som arbetar med vildsvin men kan vara inspirerande och lärorik för alla verksamheter i viltkedjan, särskilt för så kallade detaljhandelsanläggningar.

3. Bidra till att ta fram nya och sammanställa befintliga goda exempel på samarbete mellan jägare och andra intressenter i vildsvinskedjan

Många nya kontakter har skapats i viltkedjan, mellan intressenterna som bidrar till att vässa den och affärsutvecklingen. Vi har bland annat bidragit till ökade samarbeten mellan offentliga måltidsverksamheter, jaktlag och vilthanteringsanläggningar.

Trots den korta tiden har vi sett en tydlig utveckling hos de vilthanteringsanläggningar som vi arbetat med. De anläggningar som vi fördjupade vårt arbete tillsammans med utvecklades positivt både i sin marknadsföring och utformningen av butikerna. Vi bedömer att det kan resultera i ökade affärer och ökad sysselsättning inom 3-5 år.

Mer om arbetet, metoder, lärdomar och förslag till fortsatt arbete, finns att läsa i Swecos rapport, se bilaga.

Projektledarens kommentar

Vi har mött flera utmaningar inom aktiviteten, flera som var kända sedan tidigare och nya som synliggjorts i projektet. Här redogör vi för några av dessa med korta kommentarer.

Utmaning: Råvaruflödet i vildsvinskedjan är svårplanerat. Naturliga fluktuationer i vildsvinsstammen och beroende för affärsdrivande verksamheter till leveranser från fritidsjägare innebär att tillgången på råvara är ojämn.

Kommentar: Det är viktigt att skottet sitter rätt i det fällda viltet, bra kvalitet in till VHA genererar mindre avfall som minskar kostnaderna. Om vilthanteringsanläggningen är beroende av leveranser från fritidsjägare är det ofta svårt att planera arbetet i anläggningen och veta när man i sin tur kan leverera vidare produkter i kedjan. En väl fungerande logistik för jägarnas inlämning med uppsamlingscentraler och öppettider för inlämning dygnet runt, året om kan trimma vildsvinskedjan. Samverkan, kommunikation och planering mellan vilthanteringsanläggningar, jägare och markägare är A och O.

Utmaning: Tillgången på väl skjutet vilt.

Kommentar: Samjakter kan generera större volymer till VHA. Försålda drevjakter kan medföra sämre skjutet vilt för livsmedelsanvändning. Det kan åtgärdas genom kompetensutveckling som vilthanteringsanläggningar kan ta initiativ till. En bättre dialog om skottets inverkan och hygienkunskaper är viktigt bland jägare. Dialog och samverkan mellan intressenterna i vildsvinskedjan är viktigt. En god viltförvaltning i samverkan behövs såväl nationellt och regionalt, som lokalt.

Utmaning: Kvaliteten på inlämnat vilt.

Kommentar: Kunskap och färdighet i livsmedelshygien borde vara obligatoriskt redan under utbildningen för jägarexamen, både teoretiskt och praktiskt.

Utmaning: Skottrensning, skillnader mellan bly och blyfri ammunition.

Kommentar: Helst blyfri ammunition i djur som ska bli livsmedel. Vikten av god skottrensning.

Utmaning: Långt till närmaste uppsamlingscentral/depå eller VHA minskar benägenheten att lämna vidare fällt vilt till vilthanteringsanläggningar.

Kommentar: Oavsett avskjutningens storlek från tid till annan så behöver tillgången till platser att lämna in fällda vildsvin öka om de vildsvin som fälls ska kunna tas tillvara i högre grad som livsmedel. Det skulle behöva kartläggas var behoven är störst för nya uppsamlingscentraler, där UC eller VHA idag saknas geografiskt. Statliga stöd till investeringar i viltkedjan skulle kunna bidra till att större mängder vildsvin når tallrikarna.

Svenskt viltkött som är en ekonomisk förening för att stötta företag i viltkedjan, har en karta på godkända vilthanteringsanläggningar.³ Här finns aktuell lista på godkända anläggningar.⁴

Utmaning: Förståelse för varandras behov och lagkrav mellan jägare, vilthanteringsanläggningar och offentliga kök.

Kommentar: Här kan intressenterna arbeta med åtgärder som att träffas fysiskt och att jägare får se hur det ser ut där de lämnar det skjutna viltet, öppettider, kontaktuppgifter samt hur upphandling går till och vad som behövs, till exempel fryskapacitet. VHA kan samverka för att gemensamt kunna leverera större volymer av vildsvinskött.

Utmaning: Kostnader för prover, besiktning och avfall som företagare.

Kommentar: Många kostnader faller på företagaren i viltkedjan, vilket genererar en dyr produkt i butik. En viltanläggning har störst möjlighet att påverka sina kostnader genom hanteringen av sitt slaktavfall.

Möjligheter till nya produkter som exempelvis djurfoder och buljong, nya målgrupper och att minska avfall till förbränning genom att leverera slaktavfall till en biogasanläggning kan minska kostnaderna.

Utmaning: Olika konsumentgrupper.

Kommentar: Från vardagsmat till festmat. Vildsvinskött fungerar till olika maträtter. Vilthanteringsanläggning behöver ha koll på vilka behov som finns och anpassa sin produktutveckling efter dessa.

---

³ [Godkända vilthanteringsanläggningar - Svenskt Viltkött](#)

⁴ [Establishment list - TRACES NT](#)

Utmaning: Lagringskapacitet på fryst kött för större volymer.

Kommentar: Viktigt att kunna fryslagra för större volymer till restauranger och offentliga kök.

Utmaning: Upphandlingskrav, Dynamiskt inköpssystem, DIS.

Kommentar: Vilthanteringsanläggningar som vill öka sina leveranser till offentliga aktörer behöver veta vad kommuner och andra offentliga kunder har för avtal, mål om lokalproducerade livsmedel samt möjligheter till att inhandla mindre volymer från mindre producenter. Flera VHA kan lämna gemensamma anbud i upphandlingar av större volymer. För dialog med offentliga upphandlare om god framförhållning, då vilt inte kan planeras på samma sätt som tamdjur.

Utmaning: Svårt att hitta viltkött för konsumenter i butik.

Kommentar: Viltköttet gömmer sig ofta i ett hörn längst in bland frysdiskarna i livsmedelsbutiken och marknadsförs sällan. Ta initiativ till dialog med handlare om kampanjer eller kontinuerlig exponering av produkter. Gårdsbutiker och marknader kan vara ett alternativ där det också ofta går att beställa viltlådor.⁵ Reko-ringar är ett annat alternativ. Försäljningsställen finns uppdelat på områden i Sverige.⁶

Utmaning: Informationskanaler i viltkedjan.

Kommentar: Information om vildsvin som livsmedel, regelverk, jakt och liknande finns på webben men på många olika platser. Intressenterna behöver ha koll på dessa. Under regeringens uppdrag i vildsvinspaketet⁷ har tre webbplatser med samlad information skapats; Svenskt vildsvinskött⁸, Vildsvinsappen⁹ samt Vildsvinsportalen¹⁰. Bra och informativa sidor som är finansierade genom projekt. Myndigheterna i vildsvinspaketet utreder detta nu och har ett regeringsuppdrag att utveckla informationen och nå intressenterna i vildsvinskedjan med den.

---

⁵ [Köpa vildsvinskött, Vildsvinsappen](#)

⁶ [Handla svenskt vildsvinskött, Svenskt vildsvinskött](#)

⁷ [Så ska mer vildsvinskött nå konsumenterna, Jordbruksverket](#)

⁸ [Svenskt Vildsvinskött](#)

⁹ [Vildsvinsappen](#)

¹⁰ [Vildsvinsportalen](#)

Utmaning: Synliggöra verksamheter i viltkedjan och värderingar, nå ut till kunder.

- En handbok har tagits fram av projektet i samverkan med aktörer i viltkedjan; Svinsmart företagshandbok – Öka lönsamheten i din vilthantering

Effekterna på lång och kort sikt har varit svåra att utvärdera, då projekttiden varit kort och resultaten efter insatserna hade behövt utvärderas efter något år.

Utbildning av jägare för småskalig försäljning av vildsvin

Koppling till den röda tråden

Aktiviteten var tänkt att stimulera starten av de vildsvinsjägerutbildningar som föreslogs i Livsmedelsverkets förslag till nya föreskrifter, vilket i sin tur skulle bidra till såväl kortsiktiga som långsiktiga mål kopplade till insatsen.

Denna aktivitet är ägnad åt att bidra till ökad tillgång till kött av vildsvin för konsumenter som inhandlar det direkt från jägare. Det i sin tur kan leda till ökad jakt där vildsvin orsakar skador och ökat utbud av svenskt vildsvinskött.

Bakgrund

Livsmedelsverkets förslag till ändring av föreskrift skulle innebära att jägare skulle kunna sälja vildsvin till konsumenter. För att sälja vildsvinskött direkt till konsumenter behövde jägarna enligt Livsmedelsverkets förslag till föreskrifter registrera sig hos länsstyrelsen och genomgå en särskild utbildning.

Leveransen i aktiviteten bestod av att ett visst antal vildsvinsjägare har genomgått den utbildning som krävs för att en vildsvinsjägare ska kunna sälja kött av vildsvin eller oavhudade vildsvin direkt till en konsument.

Projektet upphandlade utbildningsplatser för jägarna. Det innebar att utbildningsanordnare enligt upphandlingen erhöll en fastställd ekonomisk ersättning per godkänd deltagare efter varje genomfört utbildningstillfälle.

Genomförande

Länsstyrelsen upphandlade totalt 1960 kursplatser i de särskilda vildsvinsjägerutbildningar som föreskrevs i föreskrifterna. Utbildarna skulle enligt föreskrifterna godkännas av Livsmedelsverket för att få starta sin verksamhet. Målgruppen för utbildningen var jägare. I den offentliga upphandlingen fick Länsstyrelsen svar från sju aktörer. Urvalet gjordes enligt kriterier i upphandlingen där priset var avgörande faktor. Resultat blev följande:

Lärlarledd fysisk (400 000 kr)

1. Studieförbundet avdelning i Småland – Gotland (60%, 240 000 kr): 800kr/plats, 300 elever
2. ABF Västerås (30%, 120 000kr): 1550kr/plats, 77 elever
3. Viltkonsult Jonas Malmsten AB (10%, 40 000 kr): 2200kr/plats, 18 elever

Lärlarledd online (300 000 kr)

1. Studieförfrämjandets avdelning i Småland – Gotland (70%, 210 000 kr): 400kr/plats 525 elever
2. Viltkonsult Jonas Malmsten AB (30%, 90 000 kr): 2200kr/plats max 40 elever

Webbutbildning (300 000 kr)

1. Studieförfrämjandets avdelning i Småland – Gotland (100%, 300 000 kr): 300kr/plats, 1000 elever

I november 2024 meddelade ABF att de inte kunde genomföra sina utbildningar. I januari 2025 meddelade Studieförfrämjandet att de inte hann få sin utbildning godkänd av Livsmedelsverket.

Viltkonsult Jonas Malmsten AB fick sin utbildning godkänd kort efter att LIVSFS 2024:06 trädde i kraft den 4 november 2024. Företaget kunde leverera sina utbildningar direkt. En del av finansieringen som de övriga utbildningsanordnarna inte utnyttjade omfördelades inom ramen för upphandlingen till Viltkonsult Jonas Malmsten AB.

Resultat

Viltkonsult Jonas Malmsten AB genomförde utbildningar för 250 000 kr redan under 2024 och för ytterliga 250 000 kr i början på 2025. Totalt blev det 228 deltagare som projektet finansierade. Utvärderingar som gjordes oberoende av varandra av både utbildningsanordnare och Länsstyrelsen visade mycket goda resultat och mycket nöjda deltagare.

Projektledarens kommentar

Livsmedelsverkets inställning till aktiviteten var negativ från början. De ifrågasatte effekter och hävdade jäv från Länsstyrelsen Kronobergs sida eftersom länsstyrelserna är kontrollmyndigheter för verksamheten. Frågan utreddes av Länsstyrelsen Kronobergs jurister som konstaterade att jäv inte förelåg. Utbildningsanordnaren Studieförfrämjandet hann inte få sina utbildningar godkända under projektperioden av Livsmedelsverket. Livsmedelsverket ansåg inte att Studieförfrämjandet uppfyllde kriterierna.

Lagra och tillgängliggöra fakta för vässad vildsvinskedja

Koppling till den röda tråden

En samlad plats och plattform för fakta om vildsvin och vildsvinskedjan skulle kunna bidra till förbättrad kunskap hos intressenter, inspirera till relevanta åtgärder och tillhandahålla verktyg för vildsvinsförvaltning. En plats där information om vildsvin och vildsvinskedjan fanns tillgänglig tänktes bidra till samtliga leveranser och effekter på kort och lång sikt och därmed insatsens övergripande mål.

Genomförandet

Syftet med delprojektet har varit att förbättra och förenkla tillgången på kvalitetssäkrad information för att optimera vildsvinskedjan genom informationsteknik och verksamhetsutveckling. För att uppnå detta skapade delprojektet en webbplats som tillgängliggör relevant information om vildsvin samlat. Delprojektet genomförde även en fördjupning kring vildsvinsskador.

Framtagande av Vildsvinsportalen.se har skett i samråd med intresseorganisationer samt kollegor på andra länsstyrelser.

I ett tidigt skede upptäckte vi att Hushållningssällskapet bedrev ett liknande projekt – vildsvinsappen.se. Vid ett par gemensamma träffar diskuterades frågan om samarbete och lansering av en gemensam plattform. Det bedömdes vi till slut inte var genomförbart – bland annat på grund av tidsperspektivet och upphandlingsregler - utan projekten fortsatte sin utveckling, vart och ett för sig. Ett visst samarbete bedrevs mellan projekten. Informationen i de två projekten hade delvis olika målgrupper.

Samarbetet bestod bland annat av att vi delade texter och information mellan projekten. Under utvecklingen av vildsvinsportalen.se har projektet löpande samverkat med andra intressenter i vildsvinskedjan, till exempel Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

Tanken med webbplatsen var att intressenter i vildsvinskedjan skulle kunna hitta relevant information inom de flesta områden relaterat till vildsvin. Innehållsmässigt fokuserade projektet på att ta fram information om det nya regelverket kring handel av vildsvinskött direkt mellan jägare och konsument, vildsvinsskador och så aktuell statistik som möjligt. För att stödja vildsvinsförvaltningen i landet ville projektet erbjuda intressenter i vildsvinskedjan möjlighet att följa populationens utveckling.

Bättre data om skador orsakade av vildsvin

En av utgångspunkterna för den här aktiviteten var att det för den nationella, regionala och lokala vildsvinsförvaltningen behövs statistik och effektiv inventeringsmetodik för skador orsakade av vildsvin. Den statistiken skulle kunna lagras och tillgängliggöras via den webbplattform som projektet tog fram.

För att bidra till att den informationen och metodiken togs fram och tillgängliggjordes var Länsstyrelsen i Jönköping en av de organisationer som i början av 2024 träffade ett avtal med SLU gällande drönarinventering av vildsvinsskador på vall och spannmål. Metoden var under utveckling och ingick i ett uppdrag från regeringen till Naturvårdsverket som i sin tur upphandlade SLU för genomförandet. Genom vårt deltagande kunde vi bidra med underlag för att färdigställa metodiken med den skadebild som finns i Jönköpings län samt bedöma metodens kostnader och tillämplighet för olika syften. I samband med inventeringen gick fältpersonal och markerade de aktuella skadorna med GPS för att "lära" AI att skilja på diverse skadetyper. Vildsvinsskador behövde kunna särskiljas från exempelvis körskador av maskiner, stenar och liggsäd.

Med en standardiserad inventeringsmetod var tanken att vi skulle kunna skapa oss en faktabaserad bild över vildsvinsskadornas utbredning och omfattning nationellt och regionalt. Denna bild skulle kunna fungera som underlag för enskilda brukare för att vidta åtgärder för att öka sin lönsamhet, men också som underlag för lokal samverkan vid förvaltningen av vildsvinsstammen lokalt. På en aggregerad nivå skulle dessutom den här informationen kunna fungera som ett utvecklat underlag för beslutsfattare i hela vildsvinskedjan – från lantbrukare till politiker. Detta arbete som tog sin början i projektet Vildsvinsförvaltning i samverkan kommer att fortsätta i förvaltningsfasen.

Resultat

I slutet av januari 2025 lanserades [Vildsvinsportalen.se](https://vildsvinsportalen.se). Resultatet blev en webbaserad plattform där intressenter i vildsvinskedjan enkelt hittar grundläggande och specifik information gällande vildsvin. För mer

intresserade finns länkar till information som ger möjlighet till fördjupning om till exempel sjukdomar, förvaltningsplaner eller statistik såsom avskjutning och trafikolyckor.

Ett guldkorn som är värt att belysa är statistiken över subventionerade trikinprover, som uppdateras kvartalsvis och därmed är betydligt mer aktuell än avskjutningsstatistiken på viltdata.se. Detta ger bättre möjlighet att följa upp stammens utveckling än tidigare och bidrar till en mer adaptiv förvaltning. Detta är betydelsefullt vid förvaltning av en art med den höga reproduktionsförmåga som vildsvin har.

Första dagarna hade portalen dryga 500 besökare per dygn, sedan har siffran sjunkit. Troligtvis kan antalet besökare öka i samband med att nya nyheter sprids.

Webbplattformen vildsvinsportalen överlämnas efter projekttiden till Länsstyrelsen Jönköping som har resurser 2025 för förvaltning av den. För att plattformen ska kunna utvecklas och förvaltas den kommande femårsperioden behövs nya uppdrag och tillkommande finansiering.

Den nya statistiken över vildsvinsskador hann vi inte publicera under projekttiden då all data inte var slutligt rapporterad av SLU. Statistiken kommer att tillgängliggöras på Vildsvinsportalen.se under 2025. I delprojektet så inventerades totalt 200 åkerblock i Jönköpings län med drönare och högupplösta kameror. Hälften av dessa var vall (gräsmarker) som inventerades i maj 2024 och andra hälften mogna vetefält som inventerades i augusti 2024 innan tröskning. Inventeringen gav SLU värdefulla data för utveckling av metodiken samtidigt som projektet fick kunskap om vilken data som samlas in och på vilket sätt, samt hur den skulle kunna presenteras på webbplattformen i framtiden. Projektet fick också en god uppfattning om metodikens praktiska genomförbarhet.

Projektledarens kommentar

Under projektets gång har flera samverkanskanaler öppnats med olika intressenter i vildsvinskedjan, vilket bidrog till att få en bra samordning med befintliga informationskällor och identifiera informationsluckor som vildsvinsportalen kunnat fylla. En utmaning kopplat till det var att det efter projektets start konstaterades att Hushållningssällskapet i Halland fått medel för ett liknande arbete, men efter avstämningar mellan projekten kunde vi riktas oss till delvis olika målgrupper. En annan utmaning var den nya lagstiftningen kring försäljning av vildsvin drog ut på tiden och förkortade projekttiden.

Vi har konstaterat att intresset för vildsvin är mycket stort och att det sannolikt vuxit under projektets gång eftersom vildsvinspopulationen nådde en rekordnivå under 2024. Vi bedömer att vildsvinsportalen.se har ett tydligt nationellt existensberättigande och vilket gör oss motiverade att

fortsätta förvalta och utveckla plattformen samordnat med andra digitala informationskällor om vildsvin.

Vad gäller fördjupningen kring inventering av skador med hjälp av drönare ser vi att det finns ett stort behov hos brukare och beslutsfattare av betydligt mer detaljerad och användbar information än vad som finns idag. Fortsatt utveckling av inventeringsmetoden är en viktig del i den framtida vildsvinsförvaltningen i Sverige. Naturvårdsverket lämnade hösten 2024 förslag till regeringen om hur vildsvinsförvaltningen kan utvecklas. Från projektets sida verkar vi för att resultat och potentialen från projektet tas till vara i den framtida vildsvinsförvaltningen till exempel genom att vildsvinsportalen.se utvecklas och förvaltas som ett nav för vildsvinsinformation den kommande femårsperioden.

Främja skriftliga avtal mellan jägare och markägare

Koppling till den röda tråden

Skador orsakade av vildsvin är ett problem. Jakten behöver öka och styras dit där vildsvin orsakar skador. Ett hinder för jakt kan bestå av otydliga ansvarsförhållanden eller avtal mellan den som upplåter jakt och den som ska eller önskar utföra den. Muntliga avtal kan typiskt sett medföra otydlighet gällande vad som avtalats.

Aktiviteten var tänkt att bidra till ökad avskjutning och tillgång till fällt vilt som livsmedel. Den kunde även skulle även kunnat ha bidragit till att överdriven utfodring av vildsvin minskade eller helt upphörde. Aktiviteten syftade till att påverka attityden till skriftliga avtal mellan markägare och jägare.

Genomförandet

Länsstyrelsen upphandlade två konsulter, Jonas Borg från Sweco och David Stigson som genomförde fokusgrupper i Östergötland respektive Småland med deltagare från jägarkåren, markägarna och länsstyrelser.

Projektet avsåg att undersöka hur olika parter tänkte kring avtalsutformning och vilka förändringar som dessa eventuellt önskade. Jakträttsavtal bör vara lättillgängliga och anpassade för olika situationer. Tydliga avtalsvillkor och ansvar för säker jakt är viktiga aspekter, inklusive specifikationer som åldersgränser.

Fokusgruppsdialogerna gav insikt i hur aktörer uppfattar vildsvinsstammens effekter. Målet är att utveckla tydligare mål och förutsättningar för vildsvinsförvaltningen, vilket kan kräva anpassad lagstiftning och effektiv kommunikation till berörda aktörer.

Genom effektiva avtal och tydligare vildsvinsförvaltning kan aktörer utveckla gemensam kunskap, anpassa jaktens förutsättningar och utrustning, samt förbättra samordning och samverkan.

Resultat

Insatsen ledde inte fram till nya avtal eller några förändringar av befintliga standardavtal för jakträttsavtal. Vi kom en bit på vägen men inte så långt att befintliga avtal som tillhandahålls av LRF och Svenska Jägareförbundet utvecklades vidare. Förslag om modifieringar eller tillägg till de befintliga mallarna har lyfts av deltagarna i fokusgrupperna. Exempel på ett sådant avtalsvillkor skulle kunna vara att en arrendator får sänka kostnader för ett arrende om en viss mängd vildsvin fälls.

Projektledarens kommentar

Det var svårt att hitta konsulter som kunde genomföra fokusgruppen. Ännu svårare var det att hitta deltagare till fokusgruppen. Vildsvin och jakträttsavtal är en känslig fråga bland intressenter på grund av målkonflikter mellan aktörerna. De uppfattar värdet av vildsvin väldigt olika. För lantbrukare och andra som får sina marker och fastigheter skadade är vildsvin ett skadedjur medan för jägarna är de ett värdefullt tillskott i form av en ny typ av jakt som är tillåten året runt. Samtalen mellan intressenterna fungerade bra och upplevdes av dessa som värdefulla.

Vägledning för lokal samverkan om vildsvinsförvaltning

Koppling till den röda tråden

För att en god vildsvinsförvaltning ska realiseras på lokal nivå behövs samverkan mellan jägare, markägare och vilthanteringsanläggningar.

Lokal samverkan kan bidra till ökad tillgång till fällda vildsvin, minskade skador orsakade av vildsvin, ökad kunskap och kontakter, ökad förståelse för de lokala aktörernas behov, krav och mål. Aktörerna kan vara markägare, jaktarrendatorer, jägare, lantbrukare samt vilthanteringsanläggningar. På kort och lång sikt kan lokal samverkan ge förbättrade förutsättningar för god förvaltning av vildsvin; minskade skador på grödor och i trafik, ett ökat utbud av svenskt vildsvinskött, ökad sysselsättning i viltkedjan med en hållbar regional tillväxt samt skriftliga avtal.

Genomförande

En nationell satsning gjordes för att ekonomiskt underlätta genomförande av ett antal samverkansaktiviteter i vildsvinstäta områden i landet. Genomförandet gjordes i samverkan med Svenska Jägareförbundet, SJF, och Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, och vi tog fram en plan för arbetet. SJF har sedan tidigare sin Handlingsplan vildsvin från 2017, som kunde vara en utgångspunkt i arbetet.¹¹

LRF förordade lokalt fokus och gav ett förslag på samverkansaktivitet som sedan i stort genomfördes med exempelvis en gemensam jakt i samarbete med en vilthanteringsanläggning, seminarier eller workshop.

Annonser gick ut i olika branschtidningar och nyhetsartiklar samt på länsstyrelsernas sidor i landet om att skicka in intresseanmälningar för aktiviteter där ersättning utgick på mellan 20 000 kr och 40 000 kr för kostnader som kunde styrkas. En detaljerad offert av de utvalda intresseanmälningarna begärdes in. För att få ersättning efter genomförd aktivitet redovisade intressenten vad som genomförts och vilka kostnader detta medfört.

Resultat

Totalt elva intresseanmälningar inkom. Av dessa valdes sex ut som fick inkomma med en detaljerad offert, dessa var från Dalarna, Stockholm, Halland och Skåne län. När dessa inkommit skrevs beslut. Fyra

---

¹¹ [Handlingsplan vildsvin 2017, Svenska jägareförbundet](#)

samverkansaktiviteter kunde sedan genomföras, tre i Halland och en i Skåne. Kostnaderna som ersattes låg på mellan 35 000–40 000 kr.

De aktiviteter som genomfördes var;

- Samverkansjakt ÄSO, LRF och VHA, utbildningskväll med workshop.
- Samjakt och slakt till offentliga kök i närområdet.
- Informationsseminarium med drönare för vildsvinsinventering, skadeinventering och skrämsel från växande gröda. Lansering av vildsvinsappen.
- Seminarium med utbildning i vildsvinsförvaltning, teori och praktik inför inlämning till VHA.

Projektledarens kommentar

Annonserna fick stort genomslag i tidningar och media, trots det inkom endast 11 anmälningar. Dessa representerade en bredd på aktiviteter och spridning i landet. Det blev en kort genomförandetid. Resultaten blev skiftande.

Någon avbröt som fick för få deltagare. Någon som höll i trådarna blev sjuk.

Det är svårt att följa upp och mäta aktiviteternas effekt, om det har lett till leveranser enligt den röda tråden. Säkert har aktiviteterna gjort att fler lärt känna varandra i närområdet och förhoppningsvis fortsätter hålla kontakten och att det leder till fler samjakter och arrangemang, där en ökad volym av skjutna grisar kommer in till en vilthanteringsanläggning i närområdet.

Kommunikation och omvärldsbevakning

I projektet arbetade vi med intern och extern kommunikation. För att ha tillgång till fakta som underlag för de olika aktiviteterna sammanställde och kommunicerade vi information inom ramen för projektets aktiviteter. Projektet kopplade våra insatser till övergripande mål som den nationella förvaltningsplanen för vildsvin, regeringens livsmedelsstrategi och olika miljömål. Vi sammanställde även fakta inom strategiskt viktiga områden för projektet som information om pågående förändringar av regelverket som styr avyttring av vildsvin, vilken ammunition som är lämplig att använda vid vildsvinsjakt, test av förekomst av trikiner eller cesium och information om möjligheten att ta fram biogas av slaktavfall.

Den externa informationen som varit tillgänglig om projektet har kommunicerats i samband med upphandlingar, utlysningen av medel för att genomföra samverkansaktiviteter och den nationella vildsvinsdagen den 18 september 2028 i Växjö. Projektledarna har även medverkat vid olika evenemang nationellt och presenterat aktiviteterna i projektet.

Projektet har skapat en webbaserad plattform information om vildsvin, www.vildsvinsportalen.se som åtminstone fortsätter att förvaltas av Länsstyrelsen i Jönköping 2025 ut.

Erfarenheterna från affärsutvecklingsaktiviteten i projektet har sammanställts i Svinsmart företagarehandbok som finns tillgänglig på Vildsvinsportalen.se och Länsstyrelsen Kronoberg som pdf. Tryckta exemplar finns tillgängliga i ett mindre antal hos Länsstyrelsen Kronoberg inom ramen för regeringens kommunikationsuppdrag som ingår i vildsvinspaketet. Inom kommunikationsuppdraget har även ett seminarium tagits fram baserat på Svinsmart företagarehandbok. Konceptet kan återanvändas som uppkopplat webinarium eller regionalt som ett fysiskt seminarium.

Nationella förvaltningsplanen för vildsvin styr

Den nationella förvaltningsplanen för vildsvin 2020–2025¹² och regionala förvaltningsplaner är relevanta utgångspunkter när lokala förvaltningsstrategier och målsättningar ska tas fram. De övergripande målens förverkligande är avhängiga av att intressenter lokalt som markägare, jägare, kommuner och företag i vildsvinskedjan samverkar.

Den övergripande nationella målsättningen är en hållbar, kontrollerad och frisk population av vildsvin, anpassad till regionala och lokala förutsättningar.

---

¹² [Nationell förvaltningsplan för vildsvin ISBN: 978-91-620-6921-6, Naturvårdsverket](#)

Tre mål:

- År 2025 är antalet trafikolyckor med vildsvin inblandade färre än 3 000 per år.
- År 2025 har kostnaderna för vildsvinens skador på jordbruksgrödor halverats och är mindre än 500 miljoner kronor per år.
- År 2025 har insatserna för att reducera skador på enskilda och offentliga anläggningar såsom trädgårdar, idrottsanläggningar och kyrkogårdar, ökat.

Åtgärder för att nå målen:

- År 2025 är svenskt vildsvinskött i större utsträckning än 2019, en del av det kött som finns i handeln och som serveras i offentlig sektor.
- År 2023 är samverkan mellan förvaltande aktörer etablerad och är ett naturligt arbetssätt.

Svårigheten att mäta resultaten av åtgärderna gör att det behövs bättre metoder och statistik för att överblicka nuläget;

- Ta fram metoder för inventering av skador i jordbruket orsakade av vildsvin.

Ansvarig: Naturvårdsverket efter samråd med Jordbruksverket

- Ta fram metoder för inventering av vildsvinspopulationens storlek och täthet inom lokala förvaltningsområden.

Ansvarig: Naturvårdsverket

Vildsvinsförvaltningen påverkar tre miljö kvalitetsmål

Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.¹³ I miljömålssystemet finns det övergripande Generationsmålet där följande mål berörs;

- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Figur 2. Förvaltningsplan för vildsvin påverkar tre miljö kvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap.

Målen i den nationella livsmedelsstrategin

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja, där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.¹⁴

Miljömålsrådet har i samverkan kommit fram till målbilder för ett hållbart livsmedelssystem;

---

¹³ [Miljömålen. Sveriges miljömål](#)

¹⁴ [En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Regeringen](#)

Målbilder för myndigheternas arbete

Myndigheterna ställer sig bakom målbilderna och avser att fram till 2030:

- låta målbilderna för ett hållbart livsmedelssystem vara vägledande inom verksamhet med koppling till livsmedel,
- bidra till åtgärder för att nå målbilderna inom ramen för myndighetens uppdrag, samt
- delta i fortsatta dialoger för att vidareutveckla målbilderna och samverkansåtgärder för att nå dem

Figur 3 Målbilder för myndigheternas arbete och vikten av samverkan i viltkedjan.

Vikten av samverkan i viltkedjan – från skog till bord – är central.

Figur 4 Ingen ska lämnas utanför är en av de övergripande principerna i Agenda 2030.

De fyra övergripande globala målen som berörs inom vildsvinsförvaltning är:

- Mål 2. Ingen hunger,
- Mål 3. Hälsa och välbefinnande,
- Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion samt
- Mål 13. Bekämpa klimatförändringen.

Figur 5 De fyra övergripande globala målen som berörs av vildsvinsförvaltning.

Målen i den nationella förvaltningsplanen för vildsvin och livsmedelsstrategin har kopplats ihop med delmålen i de globala målen inom Agenda 2030.

Innehållet i de delmål som är aktuella i vildsvinsförvaltningen är:

Delmål 2.3 Fördubbla småskaliga livsmedelsproducenters produktivitet och intäkter

Öka småskaliga livsmedelsproducenter, öka kunskapen, förbättra marknaden, öka möjligheten till förädlingsprodukter till storkök och direkt till konsumenter.

- Idag finns det ca 135 VHA i Sverige som kan ta emot vildsvin, men av dessa tar bara ca hälften av dem emot vildsvin.¹⁵
- Ett tiotal VHA är större anläggningar som säljer till grossister och detaljhandeln. Sex av dessa är framträdande och har största andelen av marknaden.
- Idag levereras endast 11–12 % av fällda vildsvin till en VHA.

Delmål 3.6 Minska antalet dödsfall och skador i vägtrafiken

Antalet trafikolyckor med vildsvin inblandade har ökat under 2010–2019 och enligt Trafikverkets statistik 2019, så var vildsvinsolyckornas andel av kostnaden lika stora som älgolyckorna.¹⁶

I förvaltningsplanens mål står;

- År 2025 är antalet trafikolyckor med vildsvin inblandade färre än 3000 per år.¹⁷

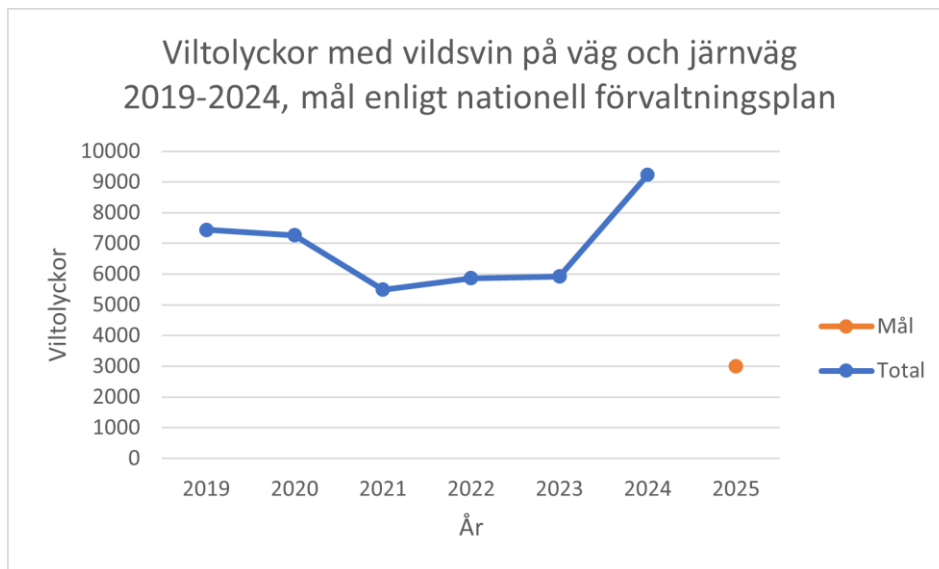
Fram till 2023 såg olycksstatistiken med vildsvin inblandade ut att minska. Flera faktorer har bidragit bland annat regeländringen med mörkersikte

¹⁵ Kartläggning vildsvinskött 2022–2023, Delrapport på uppdrag av Jordbruksverket.

¹⁶ [Nationell förvaltningsplan för vildsvin, reviderad version, sid 10, Naturvårdsverket](#)

¹⁷ Punkt 7.5 i Nationella förvaltningsplanen, Skadeförebyggande åtgärder, sid 21.

(maj 2019). Men under 2024 ökade olyckorna kraftigt åter igen troligen på grund av en ökande vildsvinsstam. Ökningen fortsätter under 2025.

Figur 6. Viltolycksstatistik med vildsvin¹⁸

För att påverka vildsvinsstammen behövs en aktiv vildsvinsförvaltning med en bred palett av åtgärder i hela vildsvinskedjan – från skog till bord. En aktiv vildsvinsförvaltning bör bedrivas i samverkan mellan markägare, jägare, företag, kommuner, länsstyrelser och andra intressenter i vilt- och vildsvinskedjan.

I det här projektet har vi bland annat stöttat Livsmedelsverkets föreskrifter som trädde i kraft den 4 november 2024 och som innebär att jägare får större möjligheter att avyttra skjutna djur direkt till konsumenter och detaljhandeln. Vi bidrog till detta genom att upphandla utbildningsplatser för jägare i de obligatoriska utbildningar som föreskrivs. Det i sin tur bidrog till att flera utbildningsanordnare tidigt startade förberedelser för dessa utbildningar. Åtminstone en av dessa utbildare kunde med stöd av projektets upphandling erbjuda vildsvinsutbildning för jägare bara några dagar efter att föreskrifterna trädde i kraft.

För att ta vara på vildsvinskedjans potential att bidra till mer vildsvin på våra tallrikar har vi i det här projektet även ägnat oss åt att stärka vilthanteringsanläggningars affärsutveckling. Erfarenheterna har publicerats i en handbok för ökade affärsmöjligheter – Svinsmart företagande.

¹⁸ [Statistik, Viltolycka](#)

Delmål 3.9 Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar

- Vildsvinskött har grönt ljus i Köttguiden från Världsnaturfonden (WWF) och är kött som WWF anser att man bör välja när man äter kött.¹⁹
- Ingen antibiotika används för viltkött.
- Inga kemiska bekämpningsmedel används för viltkött.²⁰

Delmål 12.2 Hållbar förvaltning och användning av naturresurser

En långsiktigt hållbar förvaltning av vildsvinsstammen är viktig för hela Sverige. Inte minst ur ekonomisk synvinkel. Vildsvin kan orsaka sönderböskade åkrar och minskade skördar, vilket leder till kostnader för lantbrukarna. I samhällen förstörs trädgårdar, fotbollsplaner och kyrkogårdar. Längs vägarna kan vildsvin orsaka trafikolyckor. Viltkött är en resurs att ta tillvara. Ökad efterfrågan och konsumtion av vildsvinskött bör bidra till en aktivare förvaltning av vildsvinsstammen som i sin tur leder till hållbarare viltstammar och minskade skador på jordbruket så att CO₂e/kg kött minskar ytterligare.²¹

En långsiktigt hållbar förvaltning av vildsvinsstammen behövs över hela linjen nationellt, regionalt och lokalt. Uppdrag och medel saknas generellt regionalt och lokalt, vilket gör att förvaltningen av stammen inte bedrivs aktivt.

Delmål 12.7 Främja hållbara metoder för offentlig upphandling

Goda exempel för upphandling finns att använda sig av genom MATtanken (för offentliga kök).²² MATtanken är ett projekt som drivs vid Landsbygdsnätverkets kansli, från hösten 2017 till våren 2025, på regeringens uppdrag.²³

Till 2025 är det fullt möjligt att konsumtionen i de offentliga köken når 200 ton per år, enligt MATtankens projektledare.²⁴

Delmål 12.8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar

Deltagarna på sista workshopen uttryckte deltagarna tydligt att de var intresserade av att höja kunskapen om vilt som livsmedel både bland skolbarn och allmänhet genom temadag eller temavecka.

---

¹⁹ [Vilt, Världsnaturfonden WWF](#)

²⁰ [Klimatsmart, Svenskt vildsvinskött](#)

²¹ [Klimatsmart, Svenskt vildsvinskött](#)

²² [Vildsvin, MATtanken](#)

²³ [Handlingsplan del 3 för livsmedelsstrategin, Regeringen](#)

²⁴ [Tillgång och efterfrågan på vildsvinskött i offentliga kök, MATtanken](#)

Svenska Jägareförbundet har manual, tips, recept och trycksaker för den som vill arrangera en vild vecka i sin skola.²⁵ En vilthanteringsanläggning och/eller jägare kan vara bra att ha med som kan berätta om viltet som livsmedel – från skog till bord.

Delmål 12.B Utveckla och implementera verktyg för övervakning av hållbar turism

Möjlighet till jaktturism. Det kan också skapa värden i form av upplevelsebaserade ekosystemtjänster, exempelvis organiserad och oorganiserad naturturism och friluftsliv. Skapar sysselsättning i kedjan och bidrar till ökat antal arbetstillfällen.

Görs det i samverkan med vilthanteringsanläggning som är förberedd och kan informera jägarna i förväg om vikten av bra skjutna djur för att bli bra livsmedel samt hur viltet tas emot, kan det bidra till en ökning av tillgång på lokalt kött och köttprodukter.

Försålda drevjakter kan medföra sämre skjutet vilt för livsmedelsanvändning. Det kan få till följd att vilthanteringsanläggningar inte vill ta emot djuren. Vid samjakter i god dialog med vilthanteringsanläggningar som i sin tur samverkar med offentliga kök, kan det bli bra volymer till skolor eller äldreboenden.

Delmål 13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering

I Sverige är vildsvin en av våra största källor till viltkött räknat i kilo kött per år. Genom att äta vildsvin bidrar du till att livsmedlet används mer resurseffektivt.

En ökad efterfrågan på vildsvinskött kan leda till att fler fällda vildsvin tas om hand som livsmedel och når konsumenternas tallrikar.

En aktivare förvaltning av vildsvinsstammen kan leda till hållbarare viltstammar och minskade skador på jordbruket. Det innebär även att koldioxidekvivalenten per kilo kött minskar ytterligare.

Vildsvinsköttets klimatavtryck styrs i hög grad av hur långt jägarna kör med bil per kilo kött.

Viltköttet är viktigt för beredskapen – i en studie som SVA och SLU genomfört uppskattas ett beredskapsvärde till drygt 5,1 miljarder kronor.²⁶

---

²⁵ [Vilda veckan i skolan, Svenska jägareförbundet](#)

²⁶ [Viltets Betydelse för Svensk Livsmedelsberedskap: En Studie av SLU och SVA, Jaktjournalen](#)

En ökad och god förvaltning av vildsvin där skadorna minskar och de skjutna djuren tas om hand i samverkan med vilthanteringsanläggningar som i sin tur kan få ut större volymer genom samverkan med offentliga kök.

En genomgående erfarenhet i projektet Vildsvinsförvaltning i samverkan är att dialog, planering och framförhållning hos och mellan intressenterna i vildsvinskedjan ger resultat.

Om regeländringarna i vildsvinskedjan

Innan regeländringen, ikraftträdandet av LIVS 2024:06, som trädde i kraft den 4 november, kunde jägaren som fällt ett vildsvin:

- Lämna det skjutna vildsvinet till en vilthanteringsanläggning.
- Ta hand om köttet i egna hushållet.²⁷
- Strunta i att ta hand om vildsvinen som livsmedel. Ofta då det är för långt till närmsta uppsamlingscentral eller vilthanteringsanläggning. Ett resursslöseri som borde vara uteslutet.

De nya reglerna gör det möjligt för privatpersoner att köpa direkt av en jägare, om jägaren är registrerad och gått en särskild vildsvinsutbildning.

Reglerna för vilthanteringsanläggningar är oförändrade och dessa fortsätter antagligen att stå för de stora volymerna av vildsvinskött i vildsvinskedjan. Konkurrensfördelar för dessa ur ett konsumentperspektiv kan vara att köttet besiktigas och godkänns enligt Livsmedelsverkets anvisningar och att det hanteras yrkesmässigt med stor kunskap och erfarenhet.

Vilthanteringsanläggningar har visat en tydlig oro för den nya regeländringen med att jägare får sälja mindre volymer vildsvinskött direkt till konsumenter och har framfört att de ser en risk för att få lägga ner sin verksamhet.

De aktuella regeländringarna har inte satt sig eller i början av året 2025 kommunicerats så att de nått alla intressenter i vildsvinskedjan. Projektet har arbetat i en kontext där en anpassning till det nya regelverket pågår. Samtidigt har ett nytt perspektiv på vilt- och vildsvinskedjan lyfts; beredskapsperspektivet.

Projektets har sett som sin uppgift att lyfta fram möjligheter. Hur dessa möjligheter kommer att hanteras när vi avslutar det här projektet är ett oskrivet blad. Vår bedömning är att det mycket väl kan vara så att möjligheterna för vilthanteringsanläggningar och andra företag i vildsvinskedjan snarare har ökat än minskat.

---

²⁷ Fler möjligheter att köpa vildsvinskött. Livsmedelsverket

Ammunition

Vilken ammunition som används spelar roll för hur mycket som behöver rensas bort till avfall runt skottet. Bondade kulor med blykärna håller samman bättre och släpper därmed inte lika mycket bly vid träffen, obondade skapar mer fragment. Koppar är betydligt mindre giftigt än bly, och de kulor som inte fragmenterar avsätter ingen koppar i viltköttet.

Livsmedelsverket anser att det är viktigt att i första hand välja blyfri ammunition vid jakt på djur som ska bli mat. Om blyammunition ändå används, behöver råden om skottrensning följas mycket noggrant för att inte blyhalten i köttet ska bli hög.²⁸

En undersökning av Livsmedelsverket, Jägareförbundet och Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, visar att kött från delar som ligger tio cm eller närmare påverkat kött runt sårkanalen innehåller så mycket bly att det på sikt kan innebära hälsorisker.²⁹

Ett besök hos en vapenhandlare gjordes för att få större insyn i valet av ammunition. Detta skulle kunna ha utvecklats och vi skulle ha kunnat besöka fler handlare, kontaktat leverantörer och gjort en insats för att förbättra informationen till köparna i butikerna.

Användningen av blyfri ammunition minskar förlusten av vildsvinskött på grund av skottrensning. Detta kan öka intäkten för jägaren och ge mer kött till företagen som tar emot de fällda vildsvinen.

Tester av trikiner och cesium-137

Vildsvin som ska bli livsmedel ska vara säkert att äta. Fällda vildsvin ska därför testas för trikiner och i vissa kommuner cesium. Staten ersätter i vissa fall kostnaderna för testerna:

- Registrerade jägare som avser att sälja vildsvinsköttet vidare i mindre mängder.
- Privatpersoner, som inte avser att sälja vildsvinsköttet vidare utan avser att nyttja köttet enbart för privat konsumtion.

Vilthanteringsanläggningar får själva betala kostnaderna för testerna.

Test för cesium-137 gäller endast för fällda vildsvin i kommuner där detta kan vara ett problem, enligt förordning (2021:576) om ersättning för vissa kostnader för analys av vildsvinskött³⁰.

---

28 [Regler för livsmedelsföretag, Livsmedelsverket](#)

29 [Regler för livsmedelsföretag, Livsmedelsverket](#)

30 [Förordning 2021:576, Riksdagen](#)

Jägare som är registrerade i länsstyrelsernas vildsvinsjägerregister har kostnadsfördelar när det gäller kostnaderna för trikin- och cesiumtestning jämfört med vilthanteringsanläggningar. Registrerade vildsvinsjägares kostnader för testningen subventioneras av staten.

Slaktavfall som resurs

Slakteriföretagen får större mängder avfall som innebär en kostnad att hantera. En möjlighet som till och med kan minska den kostnaden är att slaktavfallet används för att producera biogas.

Projektet påbörjade en omvärldsbevakning av hur den här möjligheten tillämpas idag för att kunna föra in kunskapen i vilthanteringsanläggningarnas affärsutveckling.

Vi besökte Växjö biogasanläggning Sundet samt Alvesta biogasanläggning för att undersöka i vilken grad slaktavfall används till biogas i stället för förbränning. När slaktavfall används till biogas resulterar det i att hanteringen tar ett steg upp i EU:s avfallshierarki – avfallstrappan.

För att en biogasanläggning ska kunna ta emot slaktavfall behöver det vara utan ben och köras via en avfallskvarn till slurry. Beroende på anläggningens kapacitet och tillstånd kan det skilja på hur stora bitar som kan tas emot i slurryn. Utöver vad det är för mängder, och leveranssätt, behöver materialet vara kvalitetssäkrat; helt pumpbart, alltså kvarnat och eventuellt spätt, fritt från ben eller andra oönskade beståndsdelar. Godkända anläggningar för [lagring och mellanhantering av animaliska biprodukter finns listade av Jordbruksverket](#).

En anläggning som gör slurry ska vara godkänd för kategori 2-material för animaliska biprodukter (och klass 3), enligt abp-lagstiftningen. Dit kan jägare eller vilthanteringsanläggningar leverera slaktrester. Den som transporterar slaktavfallet behöver godkännande för transport; [Transportera animaliska biprodukter och därav framställda produkter - Jordbruksverket.se](#)

För att minska lukt från slaktavfall rekommenderas att det blandas med insamlat matavfall till en gemensam slurry.

Vilthanteringsanläggningar som vill börja lämna slaktavfall till biogasanläggningar kan inventera vilka anläggningar som finns i närområdet och föra dialog med dessa om vad de kan ta emot och hur.

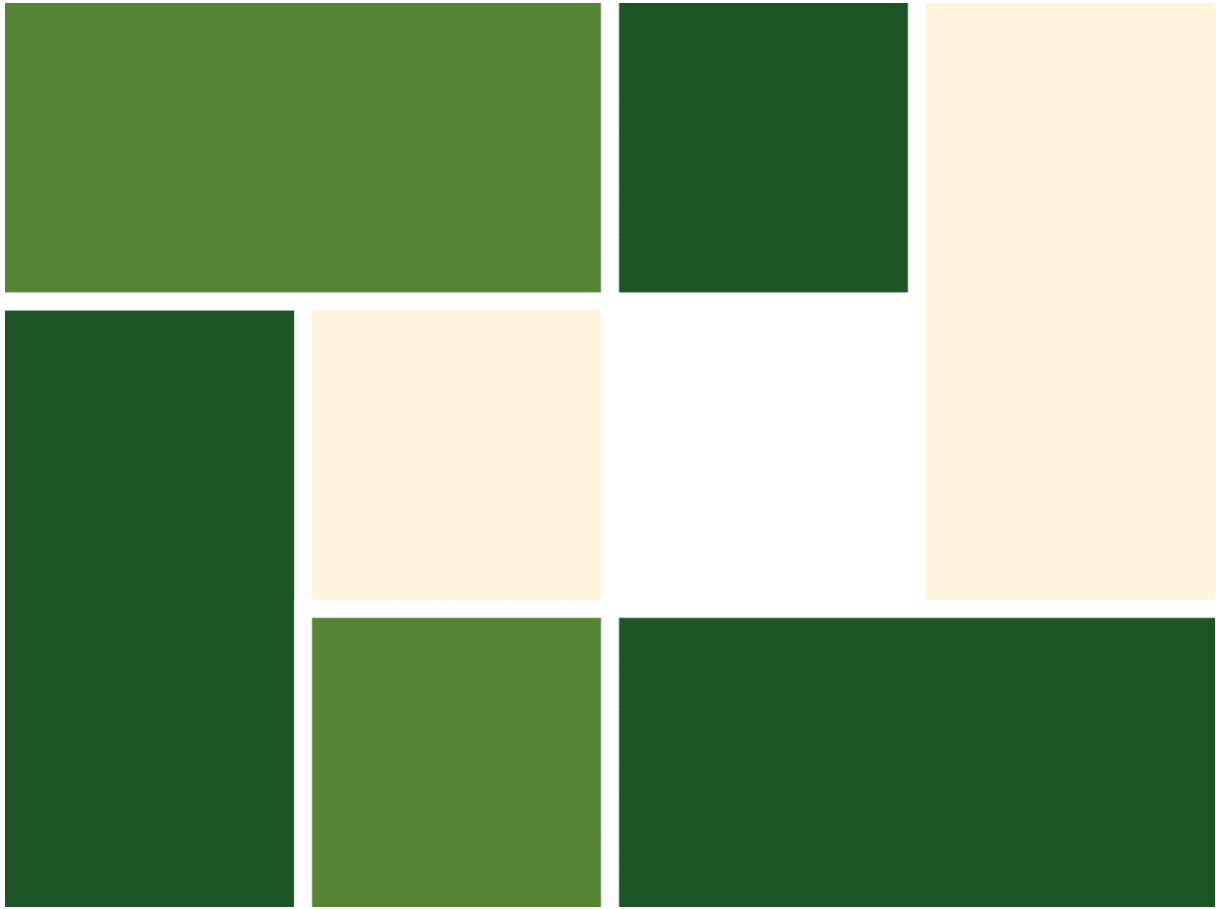
Animaliska slaktrester från vilthanteringsanläggningar ska hanteras som animaliska biprodukter.³¹ Bland annat ska materialet åtföljas av

---

³¹ [Hantera rester. Livsmedelsverket](#)

handelsdokument och transportören ska vara registrerad för transport av animaliska biprodukter.

Vilthanteringsanläggningar kan minska sina kostnader för slaktavfall genom att leverera detta till biogasanläggningar.

Länstyrelserna

www.lansstyrelsen.se